

Захист дітей

Короткий огляд впливу Plan International у
Східній та Центральній Європі (2022-2025)

Реагування на гуманітарну кризу в Україні від Plan International

Plan International розпочала свою гуманітарну діяльність у відповідь на українську міграційну кризу одразу після ескалації війни в Україні в лютому 2022 року, розгорнувши діяльність у Польщі, Молдові та Румунії. Організація розпочала свою діяльність в Україні в серпні 2022 року і з того часу розширює інтегровані гуманітарні програми партнерів з громадянського суспільства у Східній та Центральній Європі (СЦЄ).

Гуманітарна допомога Plan International та її партнерів спрямована на зменшення вразливості та ризиків, з якими стикаються біженці, переселенці та люди, які постраждали від конфлікту, в Україні та країнах, що їх приймають. Надаючи пряму гуманітарну допомогу, спрямовану на порятунок життів, Plan International також ставить за мету подолання структурної нерівності та сприяння соціальної, гендерної та економічної справедливості в СЦЄ шляхом підвищення стійкості, добробуту та активності дівчат, молоді, а також меншин та маргіналізованих груп.

Постійно підтримуючи витрати партнерів на рівні понад 70%, локалізований та орієнтований на партнерів підхід Plan International забезпечив швидше, більш контекстуальне та стає надання допомоги, одночасно зміцнюючи довгостроковий потенціал місцевих суб'єктів громадянського суспільства в СЦЄ. З 2022 по 2025 рік цей підхід дозволив Plan International охопити понад 1,7 мільйона людей через 65 партнерів та 87 проєктів у чотирьох країнах.

Охоплення Plan International за країнами в СЦЄ.

Ключові висновки

Робота Plan International та партнерів у сфері захисту дітей у СЦЄ зосереджена на зміцненні систем, розширенні можливостей місцевих суб'єктів та забезпеченні вразливих дітей індивідуальною підтримкою. В Україні та країнах, що приймають біженців, заходи були розроблені з метою створення безпечнішого та інклюзивнішого середовища для дітей, підлітків та молоді (ДПМ):

- аправлення ДПМ до служб підтримки, зміцнення потенціалу ключових фахівців із захисту та підходи до захисту на рівні сім'ї дозволили Plan International та партнерам створити безпечне та емоційно здорове середовище для ДПМ у СЦЄ.

- Заходи із захисту дітей також сприяли інтеграції та добробуту біженців-ДПМ, включаючи дітей з інвалідністю.

191 тис.

людей охоплені програмами захисту дітей Plan International та партнерів у СЦЄ.

Вплив заходів у сфері захисту дітей¹

Заходи Plan International та партнерів у сфері захисту дітей дозволили перенаправити ДПМ до служб підтримки. В Україні партнери відіграли ключову роль у вдосконаленні механізмів управління справами та перенаправлення. Ці системи дозволили державним службам та неурядовим організаціям (НУО) виявляти та підтримувати дітей, які перебувають у зоні ризику, зокрема переміщених дітей, дітей з інвалідністю або дітей, які перебувають під опікою, шляхом надання постійної та індивідуалізованої допомоги. Оскільки така підтримка забезпечила виявлення та задоволення конкретних потреб дітей, вона зменшила ризики для їхнього захисту та сприяла їхньому благополуччю та соціальній інклюзії.

У країнах, що приймають біженців, Plan International також посилила механізми управління справами та перенаправлення. Наприклад, у Молдові Plan International підтримала впровадження національної бази даних Primego+ через свого місцевого партнера. Це дозволило систематично реєструвати та управляти справами дітей, які перебувають у зоні ризику, включаючи дітей-біженців без супроводу, дітей з пошкодженими документами, дітей з інвалідністю або з опікунами з інвалідністю, а також дітей, яких було вилучено з родин у межах захисних заходів.

Аналогічно, у Польщі Plan International співпрацювала з провідними організаціями з захисту дітей,

щоб підтримати перевантажені системи. Послуги надавалися через рекреаційні центри, установи та гарячі лінії, включаючи підтримку українською мовою, з мультикультурними програмами та веденням випадків, що відповідали як нагальним, так і довгостроковим потребам. Крім того, в Румунії партнери Plan International не тільки безпосередньо займалися незадоволеними потребами найбільш вразливих дітей та опікунів, але й співпрацювали з владою, привертаючи її увагу до випадків порушення прав дітей.

Зміцнення потенціалу ключових фахівців із захисту також дозволило створити захисне середовище для ДПМ. Дані проєкту, що реалізувався в Україні до середини 2024 року, свідчать, що навчання з мінімальних стандартів захисту дітей та програма Plan International «Виховання підлітків і формування їхніх життєвих навичок» (PALS) підвищили обізнаність фахівців, які працюють в освітніх закладах, соціальних службах, громадських об'єднаннях та державних органах у Донецькій області. Навчання поглибило знання фахівців про ключові концепції захисту в контексті гуманітарної кризи в Україні, а також сприяло розвитку навичок, що сприяють їх професійній стійкості. З метою зміцнення співпраці в галузі захисту дітей в Україні цей підхід був доповнений зустрічами та круглими столами з місцевими органами влади. Протягом останнього року Plan

¹ Plan International використовує інтегрований підхід у своїй гуманітарній діяльності, працюючи в різних програмних сферах у рамках проєктів. Хоча вся стратегія та портфель проєктів Plan International у СЦЄ є гуманітарними, заходи, що охоплюють захист та освіту, є гуманітарними і часто спрямовані на порятунок життя.

Батько грається зі своїм сином на заході з нагоди першого Міжнародного дня гри © Plan International

International та партнери також провели різні програми з розбудови потенціалу, включаючи навчання соціальних працівників з питань управління випадками в умовах конфлікту.

У країнах, що приймають біженців, навчання, проведене Plan International та партнерами для фахівців, також посилює людський та інституційний потенціал для більш ефективного реагування на потреби біженців з України у сфері захисту. У **Молдові** навчання, проведене через партнерів, було спрямоване на усунення прогалин у потенціалі, особливо з огляду на швидке розширення штату працівників, що займаються захистом дітей у Молдові, у 2023 та 2024 роках. Партнери надавали підтримку новопризначеним фахівцям у сфері управління справами та міжінституційної координації, допомагаючи їм отримати процедурну ясність, необхідну для щоденного прийняття рішень. Партнери Plan International також надали підтримку Міністерству праці та соціального захисту Молдови у впровадженні реформи системи соціальної допомоги у 2023 році. Сюди входили широкі

заходи з нарощування потенціалу для працівників, які займаються захистом дітей, та соціальних працівників на різних рівнях. Нарешті, навчання з механізму зворотного зв'язку, орієнтованого на дітей, також посилює потенціал організацій, які працюють з біженцями з України та вразливими громадами в Молдові.

Про програму PALS від Plan International

Глобальна програма **PALS** від Plan International підтримує підлітків та їхніх опікунів у надзвичайних ситуаціях та тривалих кризових умовах. Програма покликана ознайомити підлітків віком від 10 до 19 років та їхніх опікунів з необхідною інформацією, навичками та ресурсами для підтримки здоров'я, безпеки та благополуччя підлітків у кризових ситуаціях.¹

У **Польщі** переклад та впровадження організацією Plan International посібника з механізму зворотного зв'язку, орієнтованого на дітей, також стали ключовими для локалізації глобальних стандартів та посилення спільної відповідальності за вдосконалення практики захисту на національному рівні. Партнер Plan International також реалізував заходи, спрямовані на впровадження стандартів захисту дітей у лікарнях та спортивних клубах, що тісно узгоджується з національними пріоритетами відповідно до Закону Камілека 2024 року, який посилює стандарти захисту дітей у організаціях, що працюють з неповнолітніми. Ця ініціатива була прямою відповіддю на інституційні прогалини у впровадженні цих законодавчих вимог. Завдяки навчанню понад 900 медичних працівників та 98 спортивних клубів, проєкт посилює інституційну готовність та запропонував практичні інструменти для дотримання нових стандартів.

Підходи до захисту на рівні сім'ї для приймаючих громад та громад біженців також відіграли важливу роль у створенні емоційно здорового середовища для ДПМ. У рамках заходів, реалізованих партнерами в **Румунії** та **Молдові**, навчання, включаючи сесії PALS для опікунів, покращило відносини як приймаючих сімей, так і сімей біженців. Розвиток соціально-емоційних навичок під час сесій покращив психосоціальне благополуччя опікунів. Мережі, створені в результаті цих заходів, також перетворилися на стійкі системи взаємодопомоги для обміну порадами, культурним досвідом та емоційною підтримкою. В обох країнах громадські центри, де проводилися сесії, стали неформальними місцями зустрічі приймаючих сімей та сімей біженців і сприяли створенню нових мереж підтримки.

Таким чином, окрім систем та навчання, заходи з захисту дітей, реалізовані Plan International та партнерами, сприяли інтеграції та благополуччю через неформальну освіту та ініціативи з забезпечення засобів до існування. Наприклад, у **Румунії** дані свідчать про те, що заходи, спрямовані на розвиток лідерських якостей, життєвих навичок та соціальної згуртованості, сприяли розширенню можливостей молоді з громад біженців та приймаючих громад. Організація просторів, орієнтованих на підлітків, створила безпечне середовище для навчання та взаємодії, що підвищило впевненість у собі, комунікативні здібності та соціальну інтеграцію молоді. Аналогічно, комплексні заходи з захисту дітей у **Польщі** продемонстрували цінність інтеграції практик соціального та емоційного навчання (СоцЕН) у польську систему освіти. Цей підхід не тільки сприяв створенню більш згуртованого середовища для українських і польських підлітків, але й

Відповідь на конкретні потреби ДПМ з інтегрованими програмами

Хоча підхід Plan International до захисту дітей підтримує скеровування та пряме надання послуг, заходи часто інтегрують компоненти освіти або ПЗПСР, щоб відповідати потребам ДПМ з України. Наприклад, ключові заходи включають підтримку ДПМ у продовженні навчання в школі, відвідуванні онлайн-занять та інтеграції СоцЕН або мовних курсів у їхній навчальний план. Також включено сесії психосоціальної підтримки та життєвих навичок, щоб надати їм ресурси для поліпшення їхнього психологічного благополуччя.

поліпшив їхнє благополуччя та емоційну і соціальну стійкість.

Важливо, що заходи з захисту дітей також сприяли інтеграції дітей з інвалідністю в їхні нові громади. Наприклад, у **Україні** партнери підтримали створення інклюзивних ресурсних центрів для задоволення потреб дітей з особливими потребами та сприяння більш інклюзивному підходу до надання соціальних послуг. Ці центри надавали підтримку як дітям, так і їхнім опікунам, забезпечуючи необхідну фінансову допомогу для медичних оглядів, навчальних матеріалів та спеціалізованих послуг, включаючи логопедію. Заходи також фінансували соціальних працівників для надання послуг безпосередньо вдома, що значно покращило якість життя домогосподарств.

Аналогічно, у **Польщі** партнери сприяли створенню інклюзивного середовища для дітей-біженців з України, які мають інвалідність. Адаптуючись до потреб дітей за допомогою безпечних просторів під назвою Sprunkas, діти з інвалідністю з України отримали відчуття нормальності, спілкуючись з іншими українськими дітьми. Інші заходи в Польщі розвинули мультидисциплінарний та комплексний підхід для забезпечення індивідуального догляду за дітьми з інвалідністю з України та Польщі. Співпраця між фахівцями призвела до поліпшення комунікативних та моторних навичок, а сімейні консультанти також відіграли важливу роль у зменшенні ізоляції дітей-біженців, підтримуючи їх інтеграцію в польські школи.

Які основні потреби та виклики у сфері захисту дітей існують у СЦЄ?

Вибрані висновки з дослідження Plan International

Ескалація війни в Україні вплинула на почуття безпеки та захищеності підлітків, хлопців та дівчат, а також їхніх опікунів. Однак, як показує дослідження Plan Internationalⁱⁱ, проблеми захисту дітей, які проживають в Україні, та тих, які перебувають у країнах, що їх прийняли, відрізняються.

Основні безпекові ризики в Україні

В Україні головним джерелом тривоги є загроза особистій безпеці від бомб і насильства, безпосередньо пов'язаних з війною. Небезпека від бомб впливає на фізичне та психологічне здоров'я підлітків, а нестабільність, спричинена ескалацією війни, значно обмежує їхню свободу пересування. Як показують дослідження Plan International, відчуття безпеки підлітків в Україні також шкодить збільшення навантаження на їхніх опікунів, особливо на одиноких матерів. У деяких випадках опікуни змушені надавати пріоритет задоволенню основних потреб підлітків, а не нагляду за ними. Зменшення нагляду з боку дорослих підвищує ризик нещасних випадків і наражає підлітків на небезпеки, з якими вони можуть не впоратися самостійно.

Ризики у сфері захисту дітей є більшими для вразливих груп у СЦЄ

Дослідження Plan International у СЦЄ також підкреслює, що певні групи, зокрема неповнолітні без супроводу, підлітки з інвалідністю та дівчата з етнічних меншин, таких як роми, стикаються з підвищеними ризиками у сфері захисту. Оскільки війна поглиблює існуючі вразливості, ці підлітки стикаються з численними ризиками, зокрема з руйнуванням систем підтримки та різними видами насильства.

В Україні підлітки з інвалідністю стикаються із значними безпековими викликами через війну, такими як труднощі з доступом до безпечного житла та участю в евакуації, необхідній для їхньої безпеки. У Польщі діти-біженці з інвалідністю та їхні сім'ї стикаються з подвійною стигматизацією. Хоча поведінка, пов'язана з їхнім станом, іноді може розглядатися як складна або проблематична, багато хто з них також стикається з дискримінацією через свій статус біженців, що ускладнює опікунам процес задоволення потреб та догляду за дітьми.

Крім того, висновки Plan International показують, що ескалація війни посилила існуючу вразливість членів ЛГБТКІ+ спільноти в Україні. Окремі особи можуть вагатися розкривати свою гендерну ідентичність або сексуальну орієнтацію через страх стигматизації та дискримінації, а також можуть стикатися з труднощами у пошуку притулку, доступі до предметів першої необхідності та інклюзивних послуг.

Представництво інтересів молоді

Підлітки, як правило, не беруть участі в процесі прийняття рішень, зокрема рішень про переїзд через кризу, і тому відчують себе відстороненими від прийняття сімейних рішень. Через тиск, стрес і тривогу, спричинені війною, сім'ї повідомляють, що опікуни часто змушені швидко приймати рішення для забезпечення добробуту своєї родини. У результаті ключові рішення можуть прийматися без консультацій з підлітками.

Незважаючи на обмежену активність та повноваження у прийнятті рішень, консультації Plan International з молодими людьми показують, що вони хочуть брати активну участь у відбудові та відновленні своєї країни. Молоді люди мають чітку думку щодо відновлення економіки, енергетичної інфраструктури, лікарень, будинків, робочих місць та шкіл України.

Хочете дізнатися більше про потреби та виклики у сфері захисту дітей у СЦЄ?

Ознайомтеся з наступними звітами:

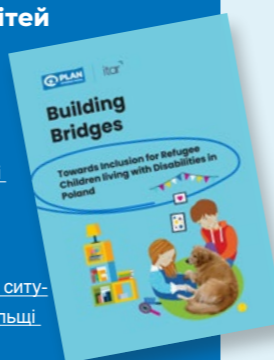
Молодь про війну в Україні
(червень 2023 р.)

Дівчата-підлітки в кризовій ситуації – голоси з України, Польщі та Румунії
(червень 2024 р.)

Будуємо мости: На шляху до інклюзії дітей-біженців з інвалідністю в Польщі. (жовтень 2024 р.)

Посилання

- i Plan International (2021) PALS: Виховання підлітків і формування їхніх життєвих навичок в гуманітарних ситуаціях. Доступно за посиланням: <https://plan-international.org/uploads/2025/07/ANNEX-F-PALS-Programme-Brief.pdf>.
- ii Plan International (2023) Молодь про війну в Україні. Доступно за посиланням: <https://plan-international.org/publications/young-people-on-the-war-in-ukraine/>; Plan International (2024)

Дівчата-підлітки в кризовій ситуації – голоси з України, Польщі та Румунії. Доступно за посиланням: <https://plan-international.org/publications/girls-in-crisis-ukraine/>; Plan International (2024) Будуємо мости: На шляху до інклюзії дітей-біженців з інвалідністю в Польщі. Доступно за посиланням: <https://plan-international.org/poland-en/publications/research-needs-children-living-with-disabilities/>.

Про Plan International

Plan International — незалежна гуманітарна організація, що займається питаннями розвитку, яка відстоює права дітей і рівність дівчат. Ми віримо в силу та потенціал кожної дитини, але знаємо, що він часто пригнічується бідністю, насильством, соціальною ізоляцією та дискримінацією. І найбільше від цього страждають дівчатка.

Працюючи разом з дітьми, молоддю, прихильниками і партнерами, ми прагнемо до побудови справедливого світу, усуваючи корінні причини проблем, з якими стикаються дівчата й вразливі діти. Ми підтримуємо права дітей від народження до досягнення ними повноліття і даємо їм можливість підготуватися до криз і негараздів і реагувати на них. Ми вносимо зміни в практику та політику на місцевому, національному та глобальному рівнях, використовуючи наше охоплення, досвід та знання.

Ось уже понад 85 років ми об'єднуємо інших переконаних оптимістів, щоб змінити життя всіх дітей у більш ніж 80 країнах.

Ми не зупинимося, поки всі не стануть рівними.

 @plan-international

 @planinternational

 @planinternationaltv

 @plan.international

 @planinternational

 @planinternationalece

 @planglobal

 @planinternationalece